

on-line > www.vulkani.rs
mail to > office@vulkani.rs

Naziv originala:
Kate Lord Brown
THE PERFUME GARDEN

Copyright © Kate Lord Brown, 2012. All rights reserved.
Translation Copyright © 2013 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-00295-9

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Kejt Lord Braun

ČAROBNI VRT

Prevela Matilda Maloku

Beograd, 2013.

Za VL i KL, PB i DB

*I gore sam ristanke imao, al' takav nikoji
Da mi misli grize još. Možda je nezgrapno
Reći ono što samo Bog savršeno skroji –
Da svoj čovek počneš po odlasku biti
I da je dokaz ljubavi dopustiti da otplovi.*

Sesil Dej Luis

Možete ići ponosno. Vi ste istorija. Vi ste legenda.

La Pasionarija
Poslednji govor Internacionalnim brigadama,
Barselona, oktobar 1938.

Ono što će nas nadživeti jeste ljubav.

Filip Larkin

SELO ČEŠMEH (PROVINCIJA GILAN), IRAN
LETO 1981.

Poslednje jeseni svog života, ležala je na leđima, ušuškana u bledu šaputavu travu pod andaluskim suncem. Oblaci su joj plovili nad glavom dok je pogledom pratila belog leptira kako leti nisko, nošen povetarcem. Okrenula se, premotala film u svom *rolajfleks* foto-aparatu i prinela ga oku.

„Tu si“, reče Kapa, ispruživši se kraj nje. Začkilji, pogledavši gore u brda. Tri milicajca stajala su tamo sa zapetim puškama uperenim preko poljane ka planinama. „Svuda sam te tražio. Pomislio sam da sam izgubio svoju *pequeña rubia*, svoju malu plavu...“ Poljubi je u rame i zamahne svojom *lajkom*. „Izgledaš kao lisica dok se kriješ ovde u travi.“ Jedno pored drugog, dok im je sunce igralo po sočivima aparata, počeli su da fotografišu.

„Bilo mi je dosadno. Delovalo je kao da ćeš se kartati celo popodne.“ Gerda usmeri aparat ka muškarcima. Objektiv joj se lagano okretao pod prstima dok se spremala da slika, najpre stabljike trave, potom znojava lica koja uplivaše u fokus. Oštro sunce peklo ih je nemilosrdno, cvrčci su se čuli s brda.

„Ovde se ništa ne dešava, samo gomila momaka paradira i jede najbolje meso u gradu.“ Kapa se primakao bliže rijući laktovima suhu zemlju. Kad bi olizala usne, osećala je ukus prašine i soli na koži. Gladna je, shvati iznenada, ali svetlo je tog jutra bilo toliko dobro i jasno da nije želela da propusti priliku da napravi savršene fotografije.

„Treba nam nešto dobro da pošaljemo za *Vu* magazin, Andre. Vreme je da se vratimo u Madrid. Gde smo sad uopšte? Kod Espeha?“

„Da, negde kod Kordobe. Mislim da idemo ka Sero Murijanu...“ Kapa je okretao objektiv.

Osetila je da je rasejan, da o nečemu razmišlja. Često je bio takav dok radi, obuzet trenutkom fotografije. Gerda se priseti kako je kao mala jurila leptira u Nemačkoj, pokušavajući da ga uhvati rukama. Ponekad se isto tako osećala dok fotografiše – obasjan, savršeni blesak boja i svetla tik van njenog

Kejt Lord Braun

domašaja. Oboje su lovci, shvatila je. Love svetlo. Primeti da je Kapa uperio aparat ka jednom milicajcu koji je stajao sam na brdu, s puškom u desnoj ruci. Bela košulja bila mu je uvučena u redenik, ali izgledao je kao civil, više kao mladić koji lovi zečeve nego kao vojnik u ratu. „Predaleko smo od njih.“ Poče da puzi uzbrdo na stomaku, prikradajući se. „Šta ti uvek govoriš?“

„Ako slika ne valja, nisi dovoljno blizu.“ Gerda pomeri svoju crvenkastozlatnu kosu s lica.

Kapa se osmehnu i začu se tiho smejanje, nalik predenju. „Učiš.“ Stisnu pesnicu i podiže je uvis. „Napred!“ Peli su se uzbrdo, smejući se kao deca. Njene espadrile nežno su gazile suhu travu.

„Ovde“, rekla je primevši aparat oku. Napravila je nekoliko slika, uhvativši dva vojnika čije su puške paralele nebo kao travke pod njihovim nogama, potamnelih lica, boje zemlje koju gaze.

Kapa skoči na noge i ode do vojnika. „*Salud!*“

Na vrhu brda Gerda čučne da proveri film. Kad je ustala i došla do vazduha, osmotri grupu republikanskih vojnika u daljini; mršavi seljani pognuti nisko u travi, tačkice na brdu kao ovce što pasu, široko El Grekovo nebo s talasastim oblacima nad njima. Gerda stegne debeli kožni kaiš oko plavog jednodelnog kombinezona i opipa upasani pištolj. Ovoga puta, konačno, nisu se našli usred akcije, ali znala je da će to vreme ponovo doći. Zaštitivši oči, pogleda obazrivo preko poljane u daljinu, u plavičastu izmaglicu planina. Čak i ovde, izvan fronta, uvek postoji opasnost od snajpera. Iz džepa na grudima izvuče ogledalce i popravi jarkocrveni karmin. Dotera visoki luk obrva i otrese prašinu s obraza. Kad se Kapa nasmejao, podigne glavu i uzvratu mu osmeh.

„Upravo sam razgovarao s momcima. Idemo dalje“, reče. Dok joj je prilazio, osetila je poznato raspirivanje želje. Uvek je bilo isto, još otkako ga je prvi put ugledala u Parizu. „Hajde da napravimo još nekoliko slika i krenemo nazad u Madrid.“

Prođe mu rukom kroz gustu tamnu kosu i obuhvati neobrijano lice. „Hajdemo u hotel...“

„E, to je“, reče zagrlivši je oko struka, „najbolja ideja koju sam čuo danas, gospođice Taro.“

„Iskreno, potrebni su mi samo topla kupka i čist krevet, gospodine Roberte Kapa.“ Uputi mu kratak pogled kad se otrgla iz njegovog zagrljaja.

„Andre“, viknuo je dok se udaljavalu. „S tobom nisam Kapa. Uvek ću biti tvoj Andre.“

„Uvek“, kazala je smejući se. Pogleda u nebo, zaklonivši oči od sunca. „U svakom slučaju, ja sam Robert Kapa isto koliko i ti.“ Gerda se okrenu k njemu. „Mi smo ga stvorili. Najbolji američki ratni fotograf na svetu.“

Čarobni vrt

„Zvala si?“ Podigao je obrvu i osmehnuo joj se dok je njihao foto-aparatom. „Jednog dana napraviću od tebe poštenu ženu“, rekao je, zastavši da namota film.

Gerda ga pogleda preko ramena dok je brzo skakutala nizbrdo. „Videćemo, Andre. Hajde da prvo napravimo legendu od Roberta Kape, važi?“ Videla je kako je potrčao malo natrag, uzbrdo, i podigao *lajku* ka jednom milicajcu. Blenda je kliknula, obarač je negde povučen i vojnik pade; aparat ga uhvati, zamrznutog između neba i zemlje, u istoriji.

2

LONDON, 11. SEPTEMBAR 2011.

Vidiš, Em, problem su oni – doktori kažu da bih lepo „zaokružila život“ (kakav grozan izraz) kad bih ti ostavila pismo. Rekla sam: „Da li zaista mislite da mogu da smestim čitav život u jedno pismo? Da mogu da kažem sve što želim svojoj ćerki na nekoliko papira?“ Ne mogu. Znaš me. Nikad ne prestajem da brbljam; zar ne, dušo?

Emi se tad ukazala slika Liberti, njene majke kako sedi na kuhinjskom stolu u kući baka Freje. To je sigurno bilo krajem sedamdesetih, pošto je naspram jutarnjeg sunca Libertina kosa bila kao kestenjasti oreol kovrdža Kejt Buš, a s radija se čula Blondi. Mahala je rukama dok je pričala, a Freja se savijala od smeha. Ema je bila sklupčana u korpi za pse kraj šporeta i jela tost dok je mazila Čarlsovo novo kućence. Toga se sećala – određenog mirisa kuće, kafe kako vri, svežeg tosta, mirisa suvog keksa na koji se osećao taj pas dok je grickao zelenu glazuru njenog bedža na vunenom džemperu, s natpisom *predsednica odeljenja*. Neki ljudi sećaju se slika ili pesama, ali Ema se uvek seća mirisa. Liberti ju je dobro naučila; i kao dete instinktivno je prepoznavala harmonične note mirisa koje su se slagale s onim kako je zamišljala dom.

„Ema, dušo, ustani“, rekla je Freja. „Pogledaj se, školska uniforma ti je puna dlaka.“ Ema se sećala toplote psa, slatkog žučkastog stomaka koji se koprcao u njenim malim rukama. Sećala se kako ju je Liberti golicala dok se obe ne bi srušile od smeha, a psić bi onda skakutao oko njih. Kad bi je majka grlila, Ema bi udisala miris njenog parfema. Ruže – Liberti joj je uvek mirisala na baštu procvalih ruža; toplih, osunčanih, pravi *soliflore*.

Kao što ćeš videti, malo sam se zanela. Ostavila sam ti punu kutiju pisma, po jedno za svaku priliku koje sam mogla da se setim. A spakovala sam i svoju poslednju beležnicu. Dopada mi se pomisao da ćeš nastaviti

Čarobni vrt

tamo gde sam ja stala, Em. Obećaj mi da ćeš nastaviti. Uzmi je. Ispuni je prelepim stvarima.

Em a nasloni lakat na kofer do sebe. Bila je na putu mesecima, ali dok se dabl-deker broj 22 vukao Kings roudom kroz popodnevenu gužvu u saobraćaju, osećala je da dani kopne. Bio je tipičan hladan sivi londonski dan, lagani jesenji povetarac nosio je lišće niz trotoar. Ništa se nije promenilo, osim nje. Mučnina koja ju je gnjavila mesecima ponovo se javila i Em a poče da pretura po džepu tražeći mentol bombonu. Postava džepa je pocepana, i dok je čitala Libertino pismo, zavukla je kažiprst do poruba, uzalud tragajući.

Listala je majčinu svesku do poslednje strane stotinu puta i držala olovku u pripravnosti. Nije mogla da nastavi gde je Liberti stala. Ništa nije delovalo dovoljno lepo. Em a pogleda pismo još jednom, poslednji put. Bilo je to jedino koje je ponela sa sobom na put i pročitala ga je toliko puta da se papir raspadao na mestima gde je presavijan. Druga pisma, neotvorena, čekala su je u crnoj sjajnoj kutiji u Libertinoj garsonjeri. Kad su pročitali majčin testament i kad je Džo otišao, Em a je sedela i gledala u kutiju satima, dok se svetlost zore razlivala kroz kosi stakleni krov. Postavila ju je nasred Libertinog stola, posebno napravljenih orgulja za parfimera, okruženog policama s bočicama od kojih svaka sadrži jednu mirisnu notu. Tako ju je Liberti naučila njihovom zanatu – da o svakom sastojku razmišlja kao o muzičkoj noti, o svakoj bočici kao o dirci na orguljama. Tu je Liberti stvorila sva svoja remek-dela, tu se Em a igrala kad je bila mala. Na tom mestu je i dalje najviše osećala prisustvo svoje majke.

Zvuk boca s mlekom, koje su raznosili dole na ulici, konačno je trgne i Em a podigne poklopac kutije. Nije bila sasvim sigurna šta očekuje od Liberti – eksploziju konfeta, da će iskočiti papirna zmija. Nasmejala se odahnuvši kad vidi da je majka samo obojila unutrašnjost kutije u omiljenu jarkonarandžastu boju. Na vrhu je jedan odvojeni papir i ruka joj zadrhti kad ga je podigla. Pod njim nađe paket pisama vezanih crvenkastom plišanom trakom i malu crnu svesku. Na prvoj koverti pisalo je: *O porodici*. Dok je čitala majčinu propratnu poruku, oči joj se napuniše suzama.

Volim te, Em. Izuzetno sam ponosna na to u kakvu si ženu odrasla. Ne mogu da podnesem misao da ću te napustiti, ali znam da će moja ljubav ići s tobom, uvek će biti s tobom. Znam da ljubav nastavlja da živi.

*Ljubim te,
mama*

Kejt Lord Braun

Poželela je da otvori sve kovertе tog jutра, da gladno proguta sve Libertine reči. Samo čitanje te poruke iznova i iznova vodilo ju je bliže tome. Ali čekala je. Freja se nasmejala kad joj je Ema rekla da je odlučila da ostavi pisma u Londonu dok je na putu.

„Kako hoćeš, Em“, rekla je. „Uvek si čuvalа najslađe za kraj, čak i kad si bila mala. Ne znam nikoga kome tabla čokolade može toliko da potraje.“

Ema duboko udahnu i pogleda kroz prozor. Bila je blizu svoje stanice. *Možda je vreme da prestanem da čuvam najbolje za kraj*, pomisli. Presavila je papir i stavila ga u majčinu moleskinsku beležnicu na svom krilu, prelistavajući strane ukrašene Libertinim kitnjastim rukopisom. U oči su joj upadale reči – *neroli, duende, strast*. Majka je među beleške i formule za nove parfeme na kojima je radila zalepila slike plantaža narandži, jarkoplavog neba i požutelu reklamu iz novina za izložbu Roberta Kape. U pitanju je bila poznata slika *palog vojnika*. Ema je povlačila prst preko vojnikovog lica, pitajući se o čemu je razmišljao u trenutku kad ga je smrt stigla dok je jurio niz to brdo. Pitala se šta je video kad je pao. Dok je pipala papir, oseti da ima nečega ispod. Okrenula je stranu i spustila ruku na najmanju kovertu koju je Liberti ostavila u kutiji s pismima. Na njoj je bila adresa: Vila del Valje, La Pobla, Valensija, Španija. Unutra je bio samo stari ključ. *Moram da pitam Freju da li zna nešto o ovome*, pomisli. Kad je otvorila tu kovertu, Ema je probdela celu noć, okretala ključ u rukama, glave pune raznih ideja šta bi to moglo da bude. *Ovo baš liči na mamu*, pomisli, sećajući se svih magičnih i misterioznih tura na koje ju je Liberti vodila kad je bila mala, niza tragova koje joj je ostavljala kako bi pronašla skrivene poklone. Ta potraga, i iščekivanje, uvek su bili mnogo zabavniji od samog poklona. Ema se setno osmehnu dok je vraćala koverticu na sigurno mesto u svesci.

Okretala je stranice i ugledala mirno melanholično lice Bogorodice i fotografiju belog zida preko kog je puzala procvetala bugenvilija. Poruke su prema kraju postajale oskudnije, ruka manje sigurna. Oseti da Liberti nije gledala samo u budućnost, već i u prošlost. Pored zalepljene etikete sa *Šeri faruš*, parfema koji je Liberti napravila Emi za osamnaesti rođendan, napisala je: *Neki parfemi su nevini kao deca, slatki kao oboe, zeleni kao polja – Bodler*. To je i dalje bio Emin omiljeni parfem. Kad bi ga stavila, najpre je mirisao kao kiša u bašti, sveže i omamljujuće. Potom, kako su zelene gornje note bledele, Ema je uvek mislila na zemlju, na branje cveća s majkom u šumi. Srednja nota đurđevka i jasmína savršeno se mešala s osnovom od sandalovine i mošusa. Liberti je uvek govorila da je taj miris kao ona – stidljiv, ali iznenađujuće jak. Jedna slika Liberti s Emom kao bebom stajala je uvučena među te strane. Nastavila je da lista, osećajući kako je probada nepodnošljiva čežnja dok je

Čarobni vrt

posmatrala majčin široki lepi osmeh. Zastala je kod majčinog poslednjeg crteža nove boce parfema *Liberti Templ*, pored na brzinu nažvrljanih reči: *Jasmin? Cvet narandže, da!*

Potom su usledile tužne prazne strane. One što joj je majka ostavila da ih ispuni. Dodirnuvši filigranski zlatni medaljon oko vrata, Ema brzo trepnu. Nije očekivala da će se toliko uznemiriti po dolasku kući. Mesecima je sebe ubeđivala da sve dobro podnosi, dok je mesečarila na beskrajnim sastancima. Slike zemalja i hotelskih soba vrtele su joj se u glavi. Ruka joj instinktivno pade na blago zaobljeni stomak. *Nešto lepo*, pomisli. Izvukla je olovku iz torbe, poravnala rukom prvu praznu stranicu i zapisala: *Španija*.

3

KEMBRIDŽ, SEPTEMBAR 1936.

Poslednji put u godini čamci su se spuštali do Beksa rekom Kem, kovitlajući za sobom jesenje lišće. Čarls je čušnuo pismo svoje sestre Freje u gornji džep jakne od tvida i naslonio se, stavivši ruke iza glave.

„Kako je ona?“, upitao je plavokosi momak na krmi, okrećući čamac dugačkim veslom.

„Freja? Da budem iskren, zvuči mi kao da je u Španiji grozno.“

„Hoćemo li da idemo ili ne?“

Čarls pomisli na primerak magazina *Vu* koji je video prethodne noći, na ratne fotografije Roberta Kape. Jedan od studenata Kings koledža stajao je na stolici u pabu, podigao magazin uvis i vikao, nadjačavši graju u baru, kako svaki razuman čovek mora da se pridruži Internacionalnim brigadama i bori se protiv fašizma u Španiji. Čarlsa je proganjala fotografija vojnika kako pada; gotovo je mogao osetiti udar metka, tresak tela dok je palo na zemlju.

„Čarlse!“

„Izvini, Hugo. Zamislio sam se.“

„Čujem da jedan momak u Parizu krijumčari ljude dole vozom ili preko Pirineja. Imam njegovu adresu, Lafajetova ulica, pa možemo da odemo. Voz s dobrovoljcima polazi za nekoliko dana sa stanice Austerlic. Tvoj drug Kornford reče da bismo mogli biti u pripremnom kampu u Albaseti za nekoliko dana.“

Čarls pomisli na naslov vesti koju je prethodne večeri video u bioskopu dok se dim cigarete spajao s crno-belim plamenovima koji su igrali na platnu: *Puč fašista uveo nezadovoljnu zemlju u građanski rat. Španija u haosu.*

„Ne znam. Nisam još sve uredio s Krozijerom u *Mančester gardijanu*. Ako ne bude posla za nas...“

„Onda ćemo biti samo obični vojnici, poput ostalih“, reče Hugo smejući se. „Tako ti i treba kad si svu ušteđevinu potrošio na onaj strašno skupi fotoaparatus. Mogao si da kupiš auto, Čarlse. Ja ću nositi samo olovku i svesku.“

„U fotografiji je budućnost, Hugo. Ako ljudi vide sliku ili film, tada veruju; zapamti šta sam rekao.“ Zastao je. „Ipak, možda jeste bilo malo pre nagljeno. Ako ne budemo dobili ovaj posao, neću imati za kartu do tamo.“

„Uvek možeš da slikaš portrete.“

Čarls ga mrko gleda i preuzima veslo. „Uvek sam želeo da budem ratni izveštač.“

Hugo se povuče nazad dok ih voda zapljuskuje sa svih strana. „Leptiri ti nisu dovoljno uzbudljivi?“

„Uvek mogu da se vratim doktorskim studijama za nekoliko meseci, kad se rat završi.“ Čarls uzdahnu. Nastavljaju polako da klize. „Mada retko koji od mojih mentora uopšte ima doktorat.“

„Ima toliko gospode amatera u lepidopterologiji.“

„Ućuti, Hugo. I, zaboga, sedi. Prevrnućemo se.“ Čarls je ljutito gledao u daljinu. Oblaci su jezdili nebom i odražavali u prozorima Kraljeve kapele kao mladina duga haljina koja se polako vuče za njom. Kiša poče da zasipa glatku površinu reke. „U Španiji bismo bar nekako mogli da doprinesemo.“

„Tačno. Pogledaj šta se dešava u mojoj zemlji, šta Hitler radi.“ Hugo se snuždi u trenutku. „Ne mogu samo da se krijem ovde kao u nekom zamku, koliko god to moje roditelje činilo srećnim. To je prva šansa koju imamo da im uzvratimo. Ako ne učinimo to, Hitler, Musolini, Franko... pa, osvojiće celu Evropu.“ Zapalio je cigaretu i bacio šibicu u reku. „Osim toga, Španija je lepa zemlja. Ne mogu podneti pomisao da će je uništiti.“

„Rekoh ti da smo se prerano vratili“, kazao je Čarls. Dok mu je kiša dobovala u lice, Čarls se seti blistave letnje vreline u brdima kraj stare kuće svog prijatelja u Jehenu u Andaluziji, visoke suve trave koja mu je šuštalala oko nogu, mirisa ruzmarina i lavande zgnječenih pod cipelama dok je jurio leptire. Pomislio je na sneg na Sijera Nevadi, zvezde koje su se činile kao da tamo sijaju neverovatnim sjajem. „Sećaš li se kako je Španija lepa? Ne mogu da verujem da samu sebe jede iznutra.“

„Pa takav je građanski rat.“ Hugo izduva oblak dima. „Španci su krvoločni. Borbe bikova i flamenko, seljaci na mulama – kao da je i dalje srednji vek.“

„Možda je i to bolje nego ovo ovde“, reče Čarls, lenjo posmatrajući ženu u mantilu od krem gabardena kako obalom šeta labradora koji je teško disao. „Ima strasti. Gledaju smrti pravo u oči, vide je kao najveći deo postojanja, vrhunac.“ Nagnuo se ka Hugu. „Groblje je *tierra da la verdad*, njihov trenutak istine. Za Špance je ceo život iluzija.“

„I dalje mislim da su zaostali.“

„Nisu, oni su u dodiru sa zemljom. I dalje veruju u *hechiceras*, bele veštice, znaš. Veruju da one lete na mesečini i sastaju se na gumnima za vršidbu. Moraš pak da se paziš *brujas*, crnih veštica...“

„Ne budi smešan“, reče Hugo smejući se. „Ti si romantik, Čarlse, možda poslednji iz vrste koja izumire.“ Ispruži ruku ka svom prijatelju. „Pa, ići ćemo.“

Kejt Lord Braun

Važi? Svetu nije baš neophodan još jedan drugorazredni nemački umetnik, a za tebe će uvek biti leptira.“

Carls se rukovao s Hugom, a onda se nasloni i spusti prste na grubu vunu svoje jakne, opipavajući nabor Frejinog pisma u džepu. „To ti je prilika. Ovo što se dešava u Španiji minijatura je verzija onog što bi moglo da se desi u celom svetu. Ako se ne borimo protiv fašista dok idu na Madrid, za tren oka ćemo se boriti s njima na londonskim ulicama.“

Freja je sedela šćućurena u zadnjem delu kamiona koji se klackao putem za Madrid. Ljubičasti ogrtač bio joj je navučen preko glave da je štiti od hladnoće.

„Dođavola“, reče sebi u bradu kad su upali u još jednu rupu na putu a olovka joj poskočila po stranici. Ruke su joj se smrzavale dok je sedela nadvijena nad izgužvanim stranicama knjige *Prohujalo s vihorom*, koje su se okretale na povetarcu.

Španija je veoma lepa, kao što znaš, Čarlse,

napisala je na poslednjoj, praznoj strani.

Prosto moraš da dođeš. Uzgred, hvala ti za voćni kolač. Živnem kad dobijem tvoja pisma. Čini se kao da je čitav život prošao otkako su nas ljudi obasipali cvećem na stanici Viktorija kad smo krenuli – je li to bilo pre samo mesec dana? Vožnja od španske granice na jug bila je uzbudljiva. Kamion smo napunili karamelama i slatkišima za decu. Potrčali bi ka nama u svakom selu kroz koje smo prošli. Žene su nudile narandže i lubenice – Čarlse, da ne poveruješ kakvo je blaženstvo hladna lubenica kad su ti usta suva i slepljena posle toliko sati puta.

U bolnici nam sve očajnički nedostaje. Bolničarke su sve vreme premorene i gladne, a zima će biti gora, ali ne sme da se gundā. Ne bi verovao koliko su ljudi s kojima radim hrabri i izvanredni. Jadna ova zemlja. Ne mogu da podnesem što je ova bolest, ovaj građanski rat, cepa na dva dela.

Dođi čim budeš mogao. Prvi put pred nama je samo jedna mogućnost. Dobro mora da pobedi zlo. Ne možemo da im dozvolimo da sruše demokratiju ovde. Ovo je i naš rat, dragi brate.

Kamion se zatresao kad se zaustavio na prvoj rampi van grada i Freja podiže glavu. Vozila su prolazila kraj njih, čula je žamor glasova i telefon kako neprekidno zvoni u stražarevoj kućici. Freja brzo potpiše pismo, iscepa stranicu i

Čarobni vrt

gurne je u koverat koji je spremila da pošalje. Odvezala je rukave ogrtača, koje je bila ukrstila pod bradom, i protresla plavu kosu ošišanu na bob.

„*Salud, compañero!*“, dobaci jednom stražaru. „Poštar?“

„Stiže brzo.“ Vojnik joj pokaza da mu doda pismo. Pošto je kamion kretao dalje, gurnu mu pismo u pruženu ruku.

„*Gracias!*“

„*De nada.* Nema na čemu.“

Freja ponovo sede među druge bolničarke i pogleda ka Madridu dok su nastavljali vožnju ka gradu. Čula je da je zapaljeno pedeset crkava, a oštar miris i dalje je visio u vazduhu, taman i sumporan. *To je to*, pomisli, odjednom svesna da se voze pravo u središte borbi. Freja pogleda u bleđa lica medicinskih sestara oko sebe i na njima prepozna svoj strah. *Saberi se*, reče sebi. Oči su je pekale od prašine kojom ju je vetar šamarao po licu. Stomak joj se zgrčio od adrenalina kad je, pored zaglušujuće buke kamiona, u daljini čula prvi gromoglasan prasak i eksploziju rata.

LONDON, 11. SEPTEMBAR 2001.

Ema skoči iz autobusa na trotoar, a latice ruža i zlatno jasenovo lišće zakovilaše se na stepenicama Matične službe u Čelsiju kao srca i kosti. Crni kaput vijorio se oko nje dok je koračala kroz gužvu, a potpetice sjajnih bež cipela lupale su dok je vukla za sobom srebrni kofer na kom su lepršale etikete avio-kompanija. Zastala je i pogledala u upravo venčani par koji se grlio na vratima. Prijatelji su im klicali, a ona produži dalje. *To smo mogli biti mi*, pomislila je, tražeći po torbi telefon koji je zvonio.

„Halo. Ema Templ“, reče, pridržavši telefon ramenom dok je skretala u ulicu Flad.

„Hvala bogu. Umrla sam od brige. Jesi li već stigla kući?“, upita Freja.

„Upravo.“ Osmehnula se kad je stigla u kvart Čelsi Manor. Grupa mladih turista iz Holandije slikala se pored ulaza. Pomerili su se u stranu da bi ušla, a jedan od momaka poneo joj je kofer do vrata. „Hvala“, rekla je.

„To je *Sergeant Pepper*, je li tako?“, reče momak. „Bitlsi?“

„Jeste, tako je. Slikali su se za omot albuma u studiju moje majke.“ Emi se vrtelo u glavi od dugog leta, oči su joj bile crvene i suve. Sve što je želela bilo je da se stropošta u krevet, ali njihova mlada lica je dirnuše. „Hajde, ja ću.“ Dade mu znak da joj doda foto-aparat, pa uslika tinejdžere. Kad su krenuli dalje, naslonila se na vrata i prebacila telefon u ruku. „Izvini. Samo što sam stigla. Let je bio pomeren.“

„Uneli smo sve tvoje stvari. Plašim se da je malo neuredno, mada, garsonjera je uvek bila neuredna, čak i dok ti je majka bila živa.“ Freja začuta na trenutak. „Nisam raspakovala kutije. Mislila sam da ćeš možda želeti da izbaciš neke Libertine stvari pre nego što se smestiš.“

„Nikud ne žurim. Hvala što si se pobrinula za sve. Ne bih mogla da podnesem da se vratim u kuću.“ Namrštila se. „Znači, uselila se?“

„Dilajla?“ Frejin glas postade oštiji. „Da. Naša gospođica Staford nije gubila ni sekundu, mada me ne bi iznenadilo da natera Džoa da proda kuću i preseli se u Ameriku...“